CZU: 327(478)"1957" https://doi.org/10.59295/lrr2024.36

Relaţiile internaţionale ale RSS Moldoveneşti: anul 1957

Ruslan ŞEVCENCO
INSTITUTUL POLITICI EFICIENTE
0000-0001-5203-7858

International relations of the Moldovan SSR: year 1957. The closest, during 1957, were the relations of Moldova with Romania. They were carried out both at the level of the party leadership, and in the spheres of culture, agriculture, sports, science and other fields. Most of them took place under the strict supervision of representatives of party bodies, who strove not to admit the true rapprochement of the inhabitants of the two banks of the Prut. The second country in terms of the number of visits made by both sides was Bulgaria. But here one can especially notice the agricultural orientation of the guests from both sides. Although some useful ideas were also implemented in Moldova, namely Moldovan agriculture was then more developed and promising than Bulgarian. Other socialist countries did not have such close relations with Moldova and sent either pop groups or, in addition to their musicians, also officials from other fields.

Keywords: international relations, visit, tourists, guests, exchange, artists, delegations

Activizarea relaţiilor moldo-române în a.1956 i-a inspirat pe locuitorii Moldovei şi ai României. Legăturile între ei au început să devină tot mai variate. Principala formă a relaţiilor au devenit contactele în domeniul culturii. Anume acest capitol al relaţiilor a trezit cea mai mare frică din partea regimului sovietic de ocupaţie în Moldova, ceea ce a jucat un rol decisiv în viitorul apropiat.

Cu toate acestea, în anul 1957, relaţiile moldo-române se aflau în proces de ascensiune. La 12-15 ianuarie 1957, delegaţiile Comitetelor raionale de partid Vulcăneşti şi Cahul, în frunte cu prim-secretarul Comitetului raional de partid Vulcăneşti N.Gaponov, au vizitat reg. Galaţi[1]. La 23-26 august 1957, delegaţiile acestor raioane (câte 10 persoane în fiecare), în frunte cu acelaşi N.Gaponov, din nou au vizitat reg. Galaţi – cu prilejul sărbătoririi zilei ce semnifică revoluţia antifascistă şi antiimperialistă (23 august)[2].

Partea cea mai oficioasă a relaţiilor moldo-române a constituit-o în perioada sovietică colaborarea între muncitorii întreprinderilor. Spre exemplu, funcţionarii şi muncitorii staţiei căilor ferate Făurei, regiunea Galaţi, i-au informat în scrisoarea sa pe lucrătorii nodului căilor ferate Basarabeasca despre faptul că sunt la

[1] *Agenţia Naţională a Arhivelor. Direcţia Fondului Arhivistic Social-Politic (ANA DFASP)*. Fond A-51. Inventar 17. Dosar 8, f. 77.
[2] *Ibidem*. D.11, f.14.

curent cu întâietatea lor la magistrala Moldovenească. Ei au solicitat informaţie despre succesele lor în muncă şi au propus un schimb de experienţă. În scrisoarea de răspuns, muncitorii loc. Basarabeasca au descris succesele lor în muncă, specificând că-şi iau angajamente socialiste suplimentare[3].

În lista contactelor „de producţie" se include şi vizita, efectuată la 16 mai 1957 la Chişinău, de către specialiştii Serviciului gospodăriei acvatice al României, în frunte cu inginerul S.Boieru. Ei s-au întâlnit cu reprezentanţii Direcţiei Principale de gospodărie acvatică a republicii. În cadrul întâlnirii s-a discutat chestiunea reglementării apelor Prutului. Oaspeţii români au vizitat sistemul de irigare al s. Caragaş şi terenurile Institutului de Cercetări Ştiinţifice (ICŞ) în domeniul agriculturii irigate şi legumiculturii[4].

În cinstea proclamării Republicii Populare Române la 30 decembrie 1957, în incinta Teatrului Moldovenesc de Stat de Operă şi Balet „A. Puşkin", a avut loc adunarea solemnă a muncitorilor or. Chişinău. Ei au fost salutaţi de către consilierul Ambasadei României la Moscova F.Baru. Şedinţa a fost deschisă de către preşedintele Comitetului Executiv Orăşenesc Chişinău B.Tanasevski. Referatul la temă a fost prezentat de către redactorul ziarului „Moldova Socialistă" P. Darienco. Actorii teatrului au jucat în faţa spectatorilor comedia „Soacra cu trei nurori" de Gh. Vasilescu, după încheierea căreia F.Baru le-a mulţumit celor prezenţi în sală pentru participarea la această adunare[5].

Reprezentanţii republicii au făcut parte din două delegaţii sovietice, care au vizitat România. Una din aceste delegaţii, în frunte cu preşedintele Sovietului Industrial Moldovenesc (Moldpromsoviet) A.Diacikov, a avut scopul de a face cunoştinţă cu producerea mărfurilor de larg consum şi organizarea deservirii cetăţenilor. Membrii delegaţiei s-au aflat în România mai mult de o lună, „au studiat atent arta naţională a meşteşugului popular", au descoperit multe lucruri pozitive în activitatea cooperaţiei de consum[6].

Altă delegaţie, în frunte cu viceministrul Comerţului al URSS, Ulianov, în componenţa căreia se afla şi viceministrul Comerţului republicii L.Focşa, au vizitat câteva oraşe româneşti – Bucureşti, Ploieşti, Stalin (astăzi Braşov – R.Ş.), Cluj, şi o mulţime de magazine cu mărfuri industriale şi alimentare. Ei au menţionat, că în România este bine organizată prezentarea mărfurilor, simplu şi, totodată, vitrinele sunt frumos aranjate. De asemenea, membrii delegaţiei au rămas impresionaţi de felul cum sunt înzestrate, la nivel înalt, magazinele „Arta populară" cu utilaj necesar. Vizita a permis studierea sistemului deservirii comerciale în România şi efectuarea negocierii prealabile în privinţa realizării unui schimb de mărfuri reciproc avantajos între URSS şi RPR pentru a.1957[7].

Câteva grupe de turişti români, care au vizitat republica în 1957, reprezentau organizaţiile de tineret şi, în special, Uniunea de Tineret a României. Printre aceste delegaţii erau şi două grupe de tineret – delegaţii celui de-al VII-lea Festival

[3] Дружба с румынскими железнодорожниками. В: *Советская Молдавия*, 1957, 15 июня.
[4] Specialişti români ai serviciului apelor la Chişinău. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 18 mai.
[5] Zece ani ai României populare. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 31 decembrie.
[6] Представители Молдавии в Румынской Народной Республике. В: *Советская Молдавия*, 1957, 19 мая.
[7] Л. Фокша. Торговля в народной Румынии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 26 июня.

Internaţional al Tineretului, care trebuia să aibă loc la Moscova. Ei veneau în capitala URSS cu trenul, care a staţionat la Chişinău. Una dintre grupele româneşti era condusă de către vicepreşedintele Comitetului pentru cultură fizică şi sport al României I.Balaş şi dublul campion olimpic L.Rotman. A doua delegaţie a fost condusă de către D.Bejan, prim-secretar al Comitetului Orăşenesc Bucureşti al Comsomolului. Oaspeţii erau întâlniţi de către grupele organizate de tineret, conduse de secretarii CC al ULCT din Moldova V.Fomin şi O.Bâkova. Totuşi, aceste grupe, probabil, pentru a evita eventuale incidente neplăcute pentru autorităţile republicane, erau formate din tineri-rusofoni. De aceea nu este întâmplător cazul, descris în presa republicană: la adresarea „La revedere" din partea oaspeţilor români, tinerii din Chişinău au răspuns în limba rusă „До скорого свидания"[8].

În octombrie 1957, au plecat în turneu în România două teatre din republică: cel Muzical-Dramatic şi Teatrul Moldovenesc de Operă şi Balet „A.Puşkin". În România artiştii planificau să prezinte spectatorilor români operele dramaturgiei ruse, moldoveneşti şi ucrainene, iar Teatrul de Operă şi Balet – circa 30 de spectacole. Este semnificativ faptul că directorul Teatrului Muzical-Dramatic A.Chirtoca a spus: „Artiştii nu au nevoie de traducători. Noi avem o limbă cu spectatorii români". În alte condiţii, cele afirmate de Chirtoca puteau fi constatate drept manifestare deschisă a naţionalismului cu urmările binecunoscute, dar, probabil, jurnaliştii ziarului au explicat afirmaţia prin „specificul teatral" (din 1959 atitudinea faţă de aceste declaraţii se face mult mai dură – R.Ş.). Trebuie de atras atenţia, după părerea noastră, şi asupra altui aspect al problemei, geografic. Turneele ambelor teatre, întâmplător sau nu, erau organizate doar prin oraşele Moldovei de Vest, aflate în componenţa României (Iaşi, Bârlad, Bacău, Piatra-Neamţ, Huşi ş.a.)[9]. La 4 octombrie 1957, ambele colective s-au deplasat la Iaşi, fiind conduse spre gara Chişinău de către reprezentanţii activului de partid şi sovietic ai oraşului şi grupul de artişti ai Teatrului Naţional din Iaşi, aflat în turneu la Chişinău[10]. Turneul la Iaşi s-a desfăşurat cu sălile arhipline. Un interes deosebit a provocat prima operă, montată în republică după război – „Grozovan" de D.Gherşfeld. Artiştii au vizitat câteva întreprinderi din Iaşi, expoziţia anuală „Luna Iaşilor" şi expoziţia de artă plastică. Un grup de oameni de cultură ai republicii, în frunte cu scriitorul B.Istru, a luat parte la o serată literară, organizată la Iaşi[11]. La 22 octombrie 1957, ambele teatre s-au întors la Chişinău[12]. Pe scena Teatrului Naţional din Iaşi „V.Alecsandri" ei au prezentat localnicilor spectacolele „Descătuşarea", „Sărăcia nu-i cusur", „O fată îşi caută norocul", opera „Evghenii Oneghin" ş.a. (în total – 20 de spectacole, peste 32000 de spectatori). Artiştii din republică au vizitat şi construcţia Staţiei Hidroelectrice din Bicaz, unde au prezentat 7 spectacole[13]. Aceste grupe erau „coordonate" de reprezentanţii organelor de partid, ai sovietelor şi din domeniul culturii, care au plecat la Iaşi pentru perioada de 3-21 octombrie 1957 la lunarul prieteniei

[8] Волнующая встреча советской и румынской молодежи. В: *Советская Молдавия*, 1957, 21 июля; Бухарест-Кишинев-Москва. В: *Советская Молдавия,* 1957, 24 июля.

[9] Перед гастролями молдавских артистов в Яссах. В: *Советская Молдавия*, 1957, 4 октября.

[10] На гастроли в Румынскую Народную Республику. В: *Советская Молдавия*, 1957, 5 октября.

[11] Большой успех молдавских театров. В: *Советская Молдавия*, 1957, 11 октября.

[12] Возвращение молдавских артистов из Румынской Народной Республики. В: *Советская Молдавия,* 1957, 23 октября.

[13] Artiştii moldoveni s-au reîntors din România. În: *Moldova Socialistă,* 1957, 23 octombrie.

româno-sovietice. Ele erau conduse de şeful Secţiei de ştiinţă, şcoli şi cultură a CC al PCM Ch.Iliaşenko şi de viceministrul Culturii A.Corobceanu[14].

Şi Chişinăul era vizitat de artiştii români. Printre aceştia: artiştii Orchestrei de estradă „Bucureşti"", care au fost în republică în septembrie 1957. Orchestra, condusă de Sergiu Malagamba, originar din Chişinău, care şi-a început studiile muzicale la Conservatorul „Unirea" din Chişinău, se afla 3 luni în turneu prin oraşele URSS. La Chişinău, artiştii au venit la 4 septembrie 1957. În seara acelei zile ei au prezentat primul lor concert la Filarmonica de Stat. Programul artistic a fost apreciat prin aplauzele furtunoase ale spectatorilor[15]. Aureliu Busuioc, care şi-a început cariera sa literară în aceşti ani, menţiona că toate cântecele prezentate au fost aplaudate la bis. El a subliniat măiestria interpretativă a lui G.Petrescu[16]. Artiştii români şi-au prezentat ultimul lor concert pe arena Stadionului Republican, iar la 8 septembrie 1957 s-au reîntors în România[17]. Cu aplauze furtunoase a fost întâlnit şi solistul Teatrului Naţional de Operetă şi Muzical din Bucureşti, I.Dacian. El a venit la Chişinău după un turneu al teatrului său prin Moscova, Gorki (astăzi Nijni Novgorod – R.Ş.), Odesa. La Chişinău, I.Dacian a interpretat ariile din operele lui W.Mozart, P.Ceaikovski, W.Schubert, R.Schuman, I.Kalman ş.a[18].

La 26 septembrie 1957, la Chişinău au venit actorii Teatrului Naţional din Iaşi. Delegaţia era condusă de către viceministrul Învăţământului şi Culturii României I.Pas şi de directorul teatrului, T.Ghiţescu. La întâlnirea cu oaspeţii români s-a prezentat o bună parte din intelectualitatea Chişinăului – artiştii teatrelor şi ai Filarmonicii, lectorii şi studenţii Conservatorului, scriitorii, poeţii, pictorii, reprezentanţii organizaţiilor obşteşti şi funcţionarii Ministerului Culturii, în frunte cu ministrul A.Lazarev. În alocuţiunea sa, I.Pas a menţionat că locuitorii României demult aşteaptă turneul artiştilor Teatrului Moldovenesc de Operă şi Balet „A.Puşkin". „Poporul nostru doreşte să facă cunoştinţa mai apropiată cu arta voastră"[19]. Prima operă prezentată spectatorului republicii a fost piesa lui V.Alecsandri „Chiriţa în provincie", care a fost apreciată foarte pozitiv de critica oficială. Totuşi, reprezentanţii ei au menţionat „naivitatea şi restrângerea" operei[20]. Foarte înalt au fost apreciate de către critica republicană şi alte spectacole ale Teatrului. S-a menţionat profesionalismul, simţul stilului, calitatea regizoratului, cunoaşterea excelentă de către majoritatea interpreţilor a tehnicii vocale, măiestria actoricească ş.a[21].

Concomitent, în aceste zile, Chişinăul a fost vizitat de către grupele teatrale ale Teatrului de Operă din Iaşi. Actorii au făcut un turneu prin oraşele şi raioanele republicii – Străşeni, Slobozia, Dubăsari, Chişinău, Tiraspol, Bălţi şi au prezentat, timp de 16 zile, 27 de spectacole cu 18000 de spectatori. În timpul liber,

[14] *ANA DFASP*. F.A-51. Inv.17. D.11, f. 22.
[15] Артисты румынского эстрадного театра «Бухарест» в Кишиневе. В: *Советская Молдавия*, 1957, 5 сентября; Jazzul „Bucureşti" la Chişinău. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 5 septembrie.
[16] A. Busuioc. Un concert încununat cu succes. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 6 septembrie.
[17] Заключительный концерт эстрадного ансамбля «Бухарест». В: *Советская Молдавия*, 1957, 10 сентября.
[18] Д. Прянишников. Румынский певец Ион Дачан. В: *Советская Молдавия*, 1957, 14 апреля.
[19] Столица Молдавии встречает румынских артистов. В: *Советская Молдавия*, 1957, 27 сентября.
[20] Начались гастроли румынских артистов. В: *Советская Молдавия*, 1957, 29 сентября; Б. Рабий. «Кирица в провинции». В: *Советская Молдавия*, 1957, 2 октября.
[21] М. Мануйлов. Оперные спектакли румынского театра. В: *Советская Молдавия*, 1957, 6 октября.

artiştii români făceau cunoştinţa cu locurile istorice ale oraşelor şi satelor. La 15 octombrie 1957 ambele grupe s-au reîntors acasă[22]. În cadrul Lunarului prieteniei româno-sovietice, Teatrul Dramatic Moldovenesc şi Teatrul de Operă au prezentat o serie de spectacole la Bucureşti („Amarul iubirii", de L.Corneanu, „Păsăruici nezburătoare", de R.Portnoi, operele – „Grozovan" (D.Gerşfeld), „Evgheni Oneghin", baletul „Fântâna din Bahcisarai", de B. Astafiev ş.a. Ele au fost vizionate de către zeci de mii de spectatori[23]. Această vizită a fost efectuată la invitaţia părţii române, care, la rugămintea Teatrului Moldovenesc de Operă şi Balet, a trimis acestuia traducerea libretto-ului pentru opera D.Verdi „Rigoletto"[24].

În anul 1957, la Chişinău au fost deschise câteva expoziţii de artă ale pictorilor români. Una din expoziţii, a pictorului Eugen Ispir, era consacrată lui Ion Creangă. În cadrul expoziţiei erau incluse portretele lui I.Creangă, natura Moldovei de Vest, satul natal al lui I.Creangă – Humuleşti ş.a. Expoziţia a fost vernisată în afara Chişinăului, şi în raioanele republicii[25].

În luna mai 1957, la Chişinău a fost deschisă o altă expoziţie a maeştrilor de artă plastică din România: a pictorilor C.Baba (portret lui M.Sadoveanu), G.Pătraşcu (peisaje), A.Ciucurencu; a sculptorilor C.Barasca (Ştefan cel Mare), I.Jalea (Împărat şi proletar); O.Han, I.Irimescu, C.Medrea, a graficienilor G.Iuster, G.Naum, Z.Andrachy, L.Macovei etc. Uniunea Pictorilor şi Muzeul de Artă Plastică planificau să organizeze un ciclu de lecţii şi dispute despre arta modernă a României şi pictorii ei[26]. În scurt timp, după „tradiţie", a apărut şi recenzia pozitivă a cunoscutului pictor A.Vasiliev[27]. Ministerul Învăţământului şi Culturii al României a organizat la Chişinău şi expoziţia cărţii pentru copii şi a lucrărilor care reprezentau arta aplicată. Au fost expuse peste 300 de cărţi ale autorilor M.Sadoveanu, C.Petrescu, T.Arghezi, V.Eftimiu, traducerile scriitorilor ruşi şi sovietici, ediţiile în limbile europene, ziarele comsomoliste, pionereşti, de tineret. În secţia artei aplicate a copiilor erau adunate lădiţele din lemn, farfurii, vaze, lucruri din ceramică ş.a[28].

Chişinăul a fost vizitat de către delegaţiile oficiale ale lucrătorilor sferei învăţământului a României. În componenţa unei delegaţii, conduse de către viceministrul Învăţământului şi Culturii Constanţa Crăciun, intrau viceministrul C.Prisnea, profesorul Universităţii Ungare din Cluj E.Balog, dramaturgul H.Lovinescu, directorul Teatrului de Operă din Iaşi I.Goia. Ei au fost întâlniţi de către miniştrii Culturii şi Învăţământului republicii – A.Lazarev şi E.Postovoi, de oameni de artă, jurnalişti. În perioada aflării în republică, oaspeţii au călătorit prin Chişinău, au vizitat muzeele, Filiala Moldovenească a Academiei de Ştiinţe a URSS, fabrica de încălţăminte „S.Lazo", Combinatul poligrafic, au făcut cunoştinţă cu activitatea Ministerului Culturii. O bună parte din timp a inclus vizitele în colhozurile

---

22 Отъезд ясских театров на родину. В: *Советская Молдавия*, 1957, 16 ноября.

23 D. Sidorov. Ajutorul prietenilor români. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 28 aprilie; Luna prieteniei româno-sovietice. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 28 octombrie.

24 D. Sidorov. Ajutorul prietenilor români. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 28 aprilie.

25 Н. Симановская. Памяти И.Крянги. В: *Советская Молдавия*, 1957, 15 марта.

26 Выставка произведений мастеров искусств Румынии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 18 мая.

27 А. Васильев. Румынское изобразительное искусство. В: *Советская Молдавия*, 1957, 26 мая.

28 Выставка книг и произведений прикладного искусства Румынии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 3 июля.

„Miciurin" şi „Biruinţa", raionul Străşeni, sovhozul „Frunze", or.Tighina, Tiraspol, Staţia Hidroelectrică din Dubăsari. Oaspeţii au participat la Primul festival republican de tineret, fiind primiţi de către A.Lazarev şi E.Postovoi şi de Vicepreşedintele Guvernului republicii A.Crăciun. În opinia Constanţei Crăciun, membrii delegaţiei au fost impresionaţi de numărul mare al clădirilor multietajate şi de căminele culturale, „care înainte nu existau"[29].

În ianuarie 1957 Moldova a fost vizitată de către membrii delegaţiei Comitetului Central al sindicatului lucrătorilor sferei învăţământului al României. Ei au fost la Muzeul Ştiinţelor Naturii şi la Filiala Moldovenească a Academiei de Ştiinţe a URSS, unde a fost organizată o recepţie. La această manifestare erau prezenţi lucrătorii Institutului de Limbă şi Literatură al Filialei, ai Institutului de Cercetări Ştiinţifice în domeniul şcolilor, ai Institutului de Perfecţionare a Învăţătorilor, lectorii instituţiilor de învăţământ superior, reprezentanţii pedagogilor republicii[30].

În februarie 1957, timp de două zile, la Chişinău s-au aflat prof. Constanţa Parhon, fiica preşedintelui Academiei de Ştiinţe a României Constantin Parhon, şi dr. I.Derevici, membru al Consiliului Ştiinţific al Ministerului Sănătăţii al României. Ei au participat la şedinţa jubiliară, desfăşurată la Leningrad (astăzi Sankt-Petersburg – R.Ş.), consacrată împlinirii a 100 de ani de la naşterea cunoscutului neurolog sovietic V.Behterev, au făcut cunoştinţa cu organizarea ajutorului psihiatric în URSS şi la spitalul psihiatric din Moscova. La Chişinău membrii delegaţiei au fost la Universitatea de Stat din Moldova, Filiala Moldovenească a AŞ URSS, Teatrul de Operă şi Balet şi spitalul Costiujeni. C.Parhon a relatat despre organizarea ajutorului psihiatric în România, activitatea clinicii pe care o conduce şi despre călătoria prin URSS[31]. Din partea republicii a fost trimisă doar o singură delegaţie din domeniul culturii, care a fost, de fapt, comună – moldo-ucraineană, şi era condusă de viceministrul Culturii Ucrainei L.Kuropatenko[32].

Pentru prima dată s-a efectuat un schimb ştiinţific între arheologi. Un grup de arheologi români (E.Comşa, M.Comşa, A.Florescu, şeful Secţiei Institutului Arheologiei G.Dumitrescu, conduşi de prof. R.Vulpe), s-au aflat timp de o lună în Moldova, participând, în cadrul expediţiei lui G.Fiodorov la Lukaşeuca, la săpăturile monumentelor medievale în s. Alcedar, la Floreşti, unde grupul arheologului T.Passek cerceta monumentul epocii Cucuteni-Tripolie; au vizitat monumentele arheologice ale Orheiului Vechi, Belgorod-Dnestrovsk, Soroca, Hotin, colecţiile muzeului şi au luat parte la seminarul consacrat problemelor arheologiei româno-slave şi celei moldoveneşti[33]. Arheologii republicii (G. Smirnov, şeful secţiei Arheologie şi etnografie a Filialei Moldoveneşti al Academiei de Ştiinţe al URSS), de asemenea, au participat la expediţiile arheologice în zona oraşului antic Histria, Dinogeţia, Suceava medievală ş.a[34].

---

[29] Прибытие в Кишинев делегации деятелей культуры Румынии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 29 мая; Отъезд делегации деятелей культуры Румынии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 5 июня.

[30] Пребывание румынской делегации работников просвещения в Кишиневе. В: *Советская Молдавия*, 1957, 30 января.

[31] Румынские гости в Кишиневе. В: *Советская Молдавия*, 1957, 12 февраля.

[32] Отъезд делегации деятелей культуры и искусства Украины и Молдавии в Румынию. В: *Советская Молдавия*, 1957, 2 июня.

[33] Румынские археологи в Молдавии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 14 августа.

[34] Из Румынии возвратилась делегация советских археологов. В: *Советская Молдавия*, 1957, 8 октября.

A continuat evoluţia relaţiilor sportive moldo-române. În noiembrie-decembrie 1957, la Iaşi au avut loc meciuri de volei şi baschet între aceste două echipe[35]. Întâlnirea sportivilor a avut loc şi la Chişinău. În comparaţie cu cea desfăşurată la Iaşi, rezultatele căreia, probabil, erau în favoarea sportivilor români (de aceea ele nu erau date publicităţii), întâlnirea echipelor la Chişinău s-a încheiat cu un succes convingător al echipei Moldovei. Acest lucru a fost menţionat, cu satisfacţie, în presa republicană[36]. Cu succes (în marea majoritate a cazurilor) se încheiau pentru sportivii Moldovei şi meciurile de fotbal: „Burevestnik" (Chişinău) – echipa combinată „Dinamo" (Bucureşti) cu echipa or.Stalin – 3:0; „Burevestnik" – „Steagul Roşu" (Stalin) 3:1 (după o înfrângere), în urma meciurilor în or. Stalin şi Sibiu, fotbaliştii moldoveni au câştigat 3 meciuri din 4. A pierdut cu un scor zdrobitor doar echipa or. Bălţi, care acasă a suferit înfrângere de la „Locomotiva" (Iaşi) 1:4[37]. Călătoriile sportivilor din noiembrie 1957 se realizau în conformitate cu hotărârea Biroului CC al PCM din 29 octombrie 1958, care prevedea trimiterea la Iaşi pentru o perioadă de 1-6 noiembrie 1957 a unui grup de 38 sportivi ai Chişinăului, în frunte cu vicepreşedintele Comitetului de Stat pentru educaţie fizică şi sport al RSSM, A.Amarii[38].

În sfârşit, la 24 decembrie 1957, Biroul CC al PCM a adoptat hotărârea „Cu privire la măsurile în legătură cu aniversarea a 10-a a Republicii Populare Române. Această decizie cerea ca Comitetul orăşenesc de partid Chişinău, Consiliul Republican al Sindicatelor şi Ministerul Culturii să organizeze, la 30 decembrie 1957, o adunare solemnă a muncitorilor oraşului, cu invitaţia colaboratorilor Ambasadei României în URSS. Documentul stipula că în presa republicană trebuie să fie publicate articole despre realizările României; Comitetul de stat pentru radiodifuziune şi televiziune trebuia să prezinte o serie de materiale despre România, inclusiv emisiuni literar-muzicale româneşti. Ministerul Culturii, la 24-30 decembrie 1957, era obligat să organizeze prezentarea pieselor regizorilor şi ale scenariştilor români. Societatea pentru răspândirea cunoştinţelor politice şi ştiinţifice trebuia să organizeze la Chişinău şi în republică o serie de lecţii despre România[39].

În afară de delegaţiile româneşti, Moldova a fost vizitată în 1957 de mai multe delegaţii din alte ţări. În special, în februarie 1957, la Chişinău, cu scopul studierii activităţii Universităţii de Stat din Moldova, la invitaţia Universităţii de Stat din Moscova a venit un grup de savanţi din Universitatea de Stat din Mongolia. Membrii delegaţiei se aflau în URSS deja o lună şi au fost în mai multe instituţii de învăţământ superior. În componenţa delegaţiei se aflau matematicieni, fizicieni, veterinari. Profilul specialiştilor era, în mare parte, identic cu cel al USM şi de aceea oaspeţii au decis să studieze organizarea internă a procesului de studii şi a cercetărilor ştiinţifice[40].

---

35 Молдавские физкультурники выехали в Румынию. В: *Советская Молдавия*, 1957, 2 ноября; Международная встреча молдавских и румынских теннисистов. В: *Советская Молдавия*, 1957, 3 декабря.

36 Приезд румынских спортсменов. В: *Советская Молдавия*, 1957, 22 июня; Встреча спортсменов Кишинева и Ясс. В: *Советская Молдавия*, 1957, 25 июня.

37 Z. Danu. Meci internaţional de fotbal. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 4 iunie; М. Резников. Реванш взят. В: *Советская Молдавия*, 1957, 4 августа; Întâlnire internaţională la fotbal. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 4 august; L. Soltanovici. Echipa „Burevestnik" a obţinut o biruinţă. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 23 august; Вторая попытка футболистов „Буревестника" в Румынии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 27 августа; Международная товарищеская встреча по футболу. В: *Советская Молдавия*, 1957, 7 сентября.

38 *ANA DFASP*. F. A-51. Inv.17. D.11, f.315.

39 *Ibidem*. D.12, f. 200.

40 Монгольские ученые в Кишиневе. В: *Советская Молдавия*, 1957, 16 февраля.

Polonia era, de data aceasta, reprezentată de pianista G.Cerni-Stefanska, care a interpretat operele lui F.List, F.Schopen şi ale altor compozitori[41].

Tot prin muzicanţi s-a menţionat în 1957 şi Ungaria. Un răspuns la călătoria dansatorilor moldoveni în 1956 în Ungaria, acum Moldova a fost vizitată de ansamblul „Ceardaş", în frunte cu Ş.Netz, care a prezentat câteva concerte la Filarmonică[42]. A urmat delegaţia artiştilor estradei ungare, a cântăreţilor de operă şi a altor maeştri de artă[43]. În afara acestora, din Ungaria a venit în acest an şi delegaţia sindicală din reg. Heveş, care a vizitat înainte oraşele Moscova şi Leningrad. Membrii delegaţiei au vizitat în 1957 întreprinderi de conserve, de prelucrare a metalelor, de cusut, de producere a încălţămintei, colhozuri, sovhozuri, colegi din sindicatele Moldovei, au atras atenţia la prezenţa la întreprinderi a creşelor, grădiniţelor, camerelor pentru mame care alăptau copiii, a cabinetelor ginecologice şi fizioterapeutice[44]. Însă meciul de fotbal între „Burevestnik" şi „Banias" desfăşurat la Chişinău, s-a încheiat cu o înfrângere zdrobitoare a fotbaliştilor moldoveni – 0:4[45].

Tot prin estrada au rămas în memoria spectatorilor în a.1957 oaspeţii din Cehoslovacia. Colectivul de estradă al L. Bezubka a vizitat câteva oraşe ale URSS, inclusiv Moscova, Leningrad, Kiev, Lvov, iar în Moldova – Bălţi şi Chişinău, unde au oferit câteva concerte[46].

Un colectiv de estradă a venit în acest an şi din Polonia. În componenţa lui erau dansatori, un cuartet vocal, chitarişti, trio instrumental. Acest colectiv a fost în mai multe oraşe ale URSS şi au prezentat o serie de concerte la Filarmonica Republicană[47].

În pofida relaţiilor calde în acea perioadă cu România, conducerea partinică totuşi încerca să dezvolte relaţii şi cu alte ţări socialiste, în primul rând, cu Bulgaria. De aceea, în mai 1957, delegaţia de partid şi de stat a RSSM, în frunte cu prim-secretarul CC al PCM, Z.Serdiuk, a fost în Bulgaria, unde în districtul Vratcean cerceta gospodăriile cooperatist-agricole, similare cu colhozurile moldoveneşti, inclusiv cele care concurau cu cele din Moldova. Delegaţia republicii, în afară de conducerea partinică locală, era însoţită de liderul bulgar, prim-secretar al CC al Partidului Comunist Bulgar, T.Jivkov[48]. Oaspeţii au fost şi la Institutul de Viticultură şi Vinificaţie (Pleven), în satele districtului Pleven, la Staţia de maşini şi tractoare la Knej, în districtul Plovdiv şi în oraşul Plovdiv, şi la Institutul de cercetări ştiinţifice în domeniul legumiculturii[49]. Ei au făcut cunoştinţă cu casele sindicale de odihnă (Velingrad) şi au fost la construcţia celui mai mare, de atunci, nod hidroenergetic din Batak. Oaspeţii din

41 Concertele Galinei Cernî-Stefanska. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 23 aprilie.
42 Artiştii unguri la Chişinău. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 8 mai.
43 Артисты венгерской эстрады в Кишиневе. В: *Советская Молдавия*, 1957, 24 мая.
44 «Советских людей отличает чувство товарищества и коллективизма». В: *Советская Молдавия*, 1957, 24 июля.
45 М. Резников. Встреча венгерских и молдавских футболистов. В: *Советская Молдавия*, 1957, 20 августа.
46 Oaspeţi de peste graniţă. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 9 iunie.
47 Мастера польской эстрады в Кишиневе. В: *Советская Молдавия*, 1957, 17 сентября: И. Милютина. Концерт польских артистов. В: *Советская Молдавия*, 1957, 20 сентября.
48 Пребывание в Болгарии делегации партийных и хозяйственных работников Молдавской ССР. В: *Советская Молдавия*, 1957, 22, 24 мая.
49 Пребывание в Болгарии гостей из Молдавской ССР. В: *Советская Молдавия*, 1957, 25 мая; Oaspeţii moldoveni în Bulgaria. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 26 mai; На братские чувства мы отвечаем братскими чувствами. В: *Советская Молдавия*, 1957, 28 мая.

Moldova au încheiat câteva acorduri de întrecere socialistă cu cooperativele agricole bulgare (deja în august 1957 delegaţia bulgară a venit la Tiraspol şi la Parcani pentru a controla executarea condiţiilor acordului semnat, şi a făcut cunoştinţa cu colhozuri din raionul Tiraspol). După revenire, membrii delegaţiei au oferit un interviu presei din Moldova, în care au povestit ce au văzut în Bulgaria, iar la 5 iunie 1957, Z.Serdiuk a prezentat un raport amplu despre această călătorie la activul partinic-gospodăresc republican. Mai târziu, aceste călătorii au devenit un lucru ordinar, dar pentru acea perioadă ele erau o noutate pentru funcţionari partinici din Moldova, şi de aceea acestei călătorii i-a fost consacrat un for republican partinic[50].

La 16 iulie 1957 rezultatele acestei vizite erau discutate şi la şedinţa Biroului CC al PCM şi s-a decis dezvoltarea relaţiilor cu Bulgaria pe linia producerii agricole, întrecerii socialiste între raioane şi colhozuri din partea moldovenească, şi ocolurile şi cooperative – din partea bulgară. S-a decis aplicarea experienţei bulgare în domeniul viticulturii, legumiculturii şi construcţiilor săteşti. Pentru aceasta, Ministerul Agriculturii trebuia să elaboreze un set de măsuri agrotehnice pentru creşterea densităţii plantelor şi stimularea recoltelor, aplicarea metodelor moderne ale legumicultorilor bulgari, să organizeze producerea materialelor de construcţii în colhozuri, în special să studieze şi să aplice tehnologia producerii cărămizilor. Ministerul Culturii era însărcinat să îmbunătăţească activitatea muzeelor, să creeze noi muzee în oraşe, raioane şi sate[51].

La rândul său, în iunie 1957, Moldova a fost vizitată de o delegaţie agricolă bulgară, care a cercetat detaliat experienţa funcţionării colhozurilor şi a staţiilor de maşini şi tractoare ale raionului Slobozia şi a semnat acorduri de întrecere socialistă[52]. Aceste vizite reciproce au avut loc şi în continuare[53]. Un interes deosebit faţă de dezvoltarea agriculturii Moldovei au manifestat în districtele Vracean şi Pleven, care, prin specificul său, erau aproape similare celor care existau în Moldova (creşterea activă a grăunţoaselor, viilor, în special pe terase, creşterea culturilor pomicule şi tehnice, seră şi horticultură industrială, metodele de ridicare a randamentului laptelui). După exemplul Moldovei, comsomolul a primit indicaţii să dezvolte creşterea animalelor şi să creeze brigăzi de tractorişti tineri[54].

La rândul său, unele descoperiri în domeniul viticulturii şi vinificaţiei (implementarea masivă a soiurilor de calitate înaltă a poamei, plasate foarte aproape

---

50 Пребывание делегации Молдавской ССР в Болгарии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 30 мая; Возвращение из Болгарии делегации партийных и хозяйственных работников Молдавии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 31 мая; În Bulgaria norodnică. În: *Moldova Socialistă*. 1957, 31 mai; Consfătuirea activului republican de partid şi gospodăresc. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 6 iunie; Прибытие в Тирасполь болгарской сельскохозяйственной делегации. В: *Советская Молдавия*, 1957, 3 августа; Oaspeţii bulgari în colhozuri din raionul Tiraspol. În: *Moldova Suverană*, 1957, 6 august; Будем соревноваться в труде. В: *Советская Молдавия*, 1957, 9 августа; Сердечные встречи. В: *Советская Молдавия*, 1957, 10 августа; Глазами друзей. В: *Советская Молдавия*, 1957, 11 августа; Болгарская делегация в Тираспольском районе. В: *Советская Молдавия*, 1957, 13 августа; Oaspeţi din Bulgaria la zavoade şi în colhozuri. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 13 august; Болгарские гости в Кишиневе. В: *Советская Молдавия*, 1957, 15 августа.

51 *ANA DFASP*. F.A-51. Inv.17. D.10, ff.35-36.

52 А. Яхлаков. Гости из Болгарии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 22 июня.

53 În Bulgaria norodnică. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 7 septembrie; В народную Болгарию. В: *Советская Молдавия*, 1957, 10 сентября.

54 С. Дылбоков. За тесную дружбу и социалистическое сотрудничество. В: *Советская Молдавия*, 1957, 2 июля; Н. Стефанов. «Как зеницу ока беречь болгаро-советскую дружбу». В: *Советская Молдавия*, 1957, 9 августа.

unul de altul) erau propuse să fie realizate şi în Moldova[55]. La 15 septembrie 1957, în Moldova a venit delegaţia Uniunii populare agricole din Bulgaria, în frunte cu P.Tanchev, care a fost în ospeţie în Moldova la invitaţia Ministerului Agriculturii URSS. Ei au fost la Expoziţia Realizărilor Economiei Naţionale, şi în unele colhozuri din republică: „Biruinţa", raionul Străşeni, „Zavetî Lenina" şi în numele lui C.Voroşilov, din raionul Floreşti, unde s-au interesat de mecanizarea proceselor la ferme, creşterea porumbului şi a sfeclei de zahăr, Uzina de zahăr din Ghindeşti, Sovhozul-pepinieră de la Bălţi, Institutul Agricol din Chişinău. Ei au rămas foarte impresionaţi de grădinile şi viile mari, create în republică, şi bulgarii s-au interesat, cum se lucrează în ele, şi au solicitat trimiterea în Bulgaria a specialiştilor pentru reconstrucţia plantaţiilor multianuale de vii[56].

Experienţa bulgară era preluată şi de constructori-moldoveni: a fost folosită metoda de prelucrare a cărămizii brute[57]. Au fost continuate şi cercetări comune ale savanţilor Moldovei şi Bulgariei. În septembrie 1957, Filiala Moldovenească a AŞ a URSS a fost vizitată de selecţionerul, specialist în culturi eterouleioase, V.Staikov, care a studiat starea lucrurilor în domeniul dat în diferite regiuni ale URSS şi în multe state occidentale. În Moldova, el a studiat bolile funcţionale ale plantelor, rezistenţa la friguri şi la iarnă a poamei, influenţa prelucrării termice a seminţelor asupra schimbului de substanţe ş.a. şi a povestit colegilor din Moldova despre propriile impresii în privinţa cercetărilor în domeniul dat în lume şi în URSS. Lui i s-au înmânat lucrările savanţilor Moldovei în domeniul botanicii, fiziologiei plantelor, agrochimiei, lucrarea „Istoria Moldavii"[58]. La 14-16 septembrie 1957, în Moldova s-a deplasat delegaţia veteranilor partidului comunist bulgar, în frunte cu lectorul Institutului ingineresc şi de construcţii, B.Bogdanov. Fiind însoţiţi de secretarul CC al PCM pentru ideologie, D.Tcaci, ei au ajuns în colhozul „Lenin" (s. Parcani), unde oaspeţii au făcut cunoştinţă cu economia artelului agricol local. Bulgarii s-au interesat cum este remunerată munca colhoznicilor (20 de ruble pentru o zi lucrătoare), cum se manifestă grijă faţă de bătrâni (primesc pensii, mărimea nu s-a menţionat), care este cantitatea roadei de pe 1 ha, condiţiile de muncă, au fost în clubul crescătorilor de vite[59]. Oaspeţii din Bulgaria au participat la sărbătorirea aniversării a 40-a de la revoluţia din octombrie 1917, la Chişinău, Tiraspol şi în raionul Slobozia. Delegaţiile erau conduse de secretarii comitetelor judeţene (ocoluri) de partid, I.Şabanski şi G.Karamanski[60].

Mai mulţi interpreţi din Moldova au fost decoraţi cu medalii de aur la Festivalul al VI-lea al tineretului şi al studenţilor, care s-a desfăşurat la Moscova. Printre ei erau soliştii Ansamblului de dans popular S.Mocanu, I.Furnica, N.Gorodeţkaia, fluieristul P.Zaharia. Au fost decoraţi cu medalii şi diplome şi ceilalţi reprezentanţi ai culturii republicii[61].

---

55 А. Попов. Внедрим опыт болгарских виноградарей. В: *Советская Молдавия*, 1957, 10 августа.

56 Делегация Болгарского земледельческого народного союза в Молдавии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 17 сентября; Agricultorii bulgari au plecat în Patrie. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 20 septembrie.

57 По методу болгарских друзей. В: *Советская Молдавия*, 1957, 13 сентября.

58 Семенов А. Ученый из Болгарии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 12 сентября.

59 Приезд в Молдавию ветеранов коммунистического движения Болгарии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 15 сентября

60 Посланцы Болгарии на праздновании 40-летия Октября. В: *Советская Молдавия*, 1957, 7 ноября; Отъезд на Родину делегации болгарских трудящихся. В: *Советская Молдавия*, 1957, 16 ноября.

61 М. Дмитриева, М. Лившин. В Москве, на VI Всемирном фестивале. В: *Советская Молдавия*, 1957, 9 августа.

În a.1957 au fost continuate relaţiile Moldovei cu China. Ele se realizau în acea perioadă, în mare parte, prin corespondenţa poştală. Spre exemplu, lucrătorul serviciului chinez de statistică Ma Ani a citit în revista „Vestnik Statistiki" un articol despre funcţionarea direcţiei orăşeneşti de statistică în Moldova, a tradus-o în chineză şi s-a interesat cum lucrează organele de statistică la Soroca, şi a obţinut un răspuns detaliat. Un oarecare Bruk, tot din Soroca, lector al şcolii cooperatiste, scria ziarului chinez „Drujba" recenzii la articolele publicate de ei. Grădinarul-amator S.Slobodeaniuk a obţinut, la solicitarea sa, de la preşedintele uneia din cooperativele raionului Pekin, Li Mao-Lin, seminţe de 18 soiuri de castraveţi, pepeni verzi şi galbeni, care erau crescute în China[62].

În afară de aceasta, Moldova era uneori vizitată de savanţi chinezi. În 1957 în republică a venit un grup de paleontologi, în frunte cu cunoscutul în acea perioadă savant Ian Ciun-Cen. Ei au studiat teritoriile, bogate cu rămăşiţele animalelor fosile nevertebrate, în raioanele Cimişlia, Tiraspol, Orhei, au vizitat Institutele de cercetări ştiinţifice de profil la Chişinău şi Tiraspol şi erau impresionaţi de succesele geologilor şi paleontologilor din republică. Ei au stabilit relaţii cu secţia de geologie a Filialei Moldoveneşti a AŞ al URSS şi au început corespondenţa cu ei, informând despre succesele lor ştiinţifice[63].

Corespondenţa era purtată de către unele organizaţii republicane şi cu Albania. Lucrătorii cooperativei din s.Pakran i-au informat pe ţăranii s.Beşalma despre realizările sale în muncă şi planurile pentru viitorul apropiat[64].

La solicitarea muzicologilor din Finlanda, care s-au interesat de cântecele naţionale moldoveneşti, pentru ei au fost copiate şi trimise din arhiva fonogramelor AŞ a URSS seria de cântece vechi şi moderne şi melodii de dans ale poporului nostru. Mai târziu, ele au fost demonstrate în mai multe şcoli profesionale muzicale din Finlanda şi incluse în concertul radiofonic, consacrat creaţiei popoarelor URSS, care era difuzat de staţiile de radio din Finlanda şi Suedia[65].

În decembrie 1957 Moldova a fost vizitată de către dirijorul-şef al orchestrei de cameră al radioului canadian, laureat al concursurilor internaţionale, J.Boudri. El a prezentat programul din operele lui C.Gliuk, I.Gaidn şi P.Ceaikovski[66].

Pentru prima dată în acest an, fotbaliştii moldoveni au jucat un meci cu echipa latino-americană. Aceasta a fost „Baia" din Brazilia, căreia „Burevestnik" i-a cedat la Chişinău 0:1[67].

Alt meci internaţional de fotbal, pe care l-a jucat „Burevestnik" în a.1957, a avut loc în Belgia. La 16 octombrie 1957 el a cedat la Bruxelles în faţa echipei „Standard" – 0:3. Dar în următorul meci, cu campionul Belgiei, a.1956, echipa „Antverpen", „Burevestnik" a învins adversarul cu scorul 6:2[68].

Altă ţară exotică pentru Moldova, pe care au descoperit-o în a.1957 cetăţenii noştri, a fost Argentina. La Chişinău a venit grupul de artişti-amatori – muzicanţi

62 А. Турок. Переписка с китайскими друзьями. В: *Советская Молдавия*, 1957, 25 августа.
63 Chişinău – Pekin. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 30 noiembrie.
64 И. Каминер. Албания – Молдова. В: *Советская Молдавия*, 1957, 22 ноября.
65 В. Всеволжский. Песни Молдавии – в Финляндию. В: *Советская Молдавия*, 1957, 11 сентября.
66 Д. Прянишников. Дирижер из Канады. В: *Советская Молдавия*, 1957, 5 декабря
67 Байя (Бразилия) – Буревестник (Кишинев): 1:0 В: *Советская Молдавия*, 1957, 16 июля.
68 Meciul dintre fotbaliştii sovietici şi belgieni. În: *Moldova Socialistă*, 1957, 18 octombrie; Выступления кишиневских футболистов в Бельгии. В: *Советская Молдавия*, 1957, 29 октября.

şi coregrafi, în frunte cu A.Ramires. Cu ceva timp în urmă, ei au participat la Festivalul Internaţional al Tineretului de la Moscova, despre care s-a menţionat mai sus, şi Ministerul Culturii URSS le-a propus să vină cu concerte în diferite oraşe ale URSS. Pentru prima dată după război, locuitorii Chişinăului au văzut costumele colorate ale indienilor şi artiştilor, îmbrăcaţi în haine naţionale argentiniene, dansuri populare ale acestei ţări[69].

A doua oară în istorie în 1957 a plecat în Antarctida un locuitor al Moldovei. Acesta a fost colaboratorul Direcţiei Republicane de Meteorologie, P.Mitin (primul a fost, în anul 1956, colegul acestuia, Iu.Cernov). Pe acest continent Mitin trebuia să lucreze în cadrul staţiei „Vostok", să cerceteze fenomene electrice, gradul de îngheţare, furtuni magnetice şi radiaţia solară[70].

Aşadar, putem concluziona că, pe parcursul a.1957, cele mai strânse au fost relaţiile Moldovei cu România. Ele se efectuau atât la nivelul conducerii partinice, cât şi în sfera culturii, agriculturii, sportului, ştiinţei şi alte domenii. Cea mai mare parte a lor a avut loc sub supravegherea strictă a reprezentanţilor organelor de partid, care se străduiau să nu admită apropierea adevărată a locuitorilor celor două maluri ale Prutului.

A doua ţară, după numărul de delegaţii ale sale, trimise în Moldova şi, la rândul său, de delegaţii primite pe teritoriul său din Moldova, a fost Bulgaria. Dar, comparativ cu România, aici se observă, în special, o orientare agricolă a oaspeţilor din ambele părţi, şi trebuie de menţionat că, în pofida faptului că unele idei profitabile erau aplicate şi în Moldova, totuşi, anume agricultura Moldovei era atunci mai dezvoltată şi de perspectivă, decât cea bulgară.

Alte ţări socialiste nu aveau relaţii atât de strânse cu Moldova şi trimiteau ori colective de estradă (Polonia, Cehoslovacia) sau, în afară de muzicanţi, trimiteau şi funcţionari din alte domenii (sindicate, Ungaria). Excepţie fac aici Mongolia şi China. Aceste ţări aveau cu Moldova, în 1957, relaţii în mare parte în domeniul ştiinţific. Pur episodice pot fi numite relaţiile cu Albania (în sfera agriculturii), Finlanda, Canada şi Argentina (muzică, interpreţi ai cântecelor populare), Belgia, Brazilia (sport). Dar şi aceste relaţii deschideau pentru locuitorii Moldovei o altă lume, de la care ţara noastră a fost artificial ruptă după ocupaţia sovietică, şi reprezentau pentru concetăţenii noştri o deschidere nemijlocită în această lume, creau speranţe că măcar cândva şi Moldova se va alătura ca o parte componentă la aceste ţări europene – libere şi democratice.

[69] М. Мануйлов. Музыка и танцы Аргентины. В: *Советская Молдавия*, 1957, 20 августа.
[70] В Антарктиду. В: *Советская Молдавия*, 1957, 11 сентября.